

לשמוע קול תורה – פסוק השבוע

פרשת בלק

"כִּי מֵרֹאשׁ צָרִים אֶרְאֶנּוּ וּמִגְבְּעוֹת אֲשׁוּרְנֵנוּ הֵן עִם לְבָדָד יִשְׁכֵּן וּבְגוֹיִם לֹא יִתְחַשֵּׁב" (במדבר כג, ט).

באמצע הפסוק מופיעות שתי מילות קצרות – ומשמעותיות ביותר: "הֵן עִם". בני ישראל הם עם. אין זו דת כי אם עם.

הפסוק מפרט את מהותו של עם ישראל:

"הֵן עִם לְבָדָד – יִשְׁכֵּן". כשעם ישראל הוא עם לבדד, כלומר עם היושב בארצו, מנהל חיים עצמאיים ונאמן לעצמו, רק אז הוא יכול לשכון לבטח ולפתח את יכולותיו הרוחניות והגשמיות.

אבל "ובגוים – לא יתחשב". כאשר העם מצוי בגלות ומעורב בגויים אין הוא נחשב כלל בעיני סביבתו, והריוהו כעלה נידף ברוח. ואולם, במילים אלו טמונה גם ברכה. חולשתו של עם ישראל בהיותו שרוי בקרב הגויים גורמת לו לשמור על ייחודו, וזוהי ערובה לנצחיות ישראל.

על תחילת הפסוק, "כִּי מֵרֹאשׁ צָרִים אֶרְאֶנּוּ וּמִגְבְּעוֹת אֲשׁוּרְנֵנוּ", אמרו חכמינו ז"ל שהצורים הם רמז לשלושת אבות האומה, אברהם יצחק ויעקב, והגבעות רומזות לארבע האימהות, שרה רבקה רחל ולאה. נוסף שהצור משקף את עם ישראל בארצו – בתוקפו וביציבותו – ואילו הגבעה מבטאת את מצב האומה בעת משבר, כאשר שפלה היא ואפשר לדרוך עליה בקלות.

בזכות האבות נראות לעין כול גדולתו וגבורתו של ישראל כאשר הוא שוכן בארצו – "אֶרְאֶנּוּ" בשעה שהוא שוכן לבדד. ובזכות עיני החודרת למרחקים של האימהות מצליח העם להמשיך ולהתקיים גם בעתות משבר. בשעה שהאומה אינה מתנשאת כראשי ההרים אלא דומה היא לגבעה, האימהות מלמדות אותנו להבחין בנצחיותו של עם ישראל. ראייתן של האימהות היא ראייה של "אֲשׁוּרְנֵנוּ" – ראייה פנימית וחודרת המסוגלת לצפות בנבכי נסתרות שאינם גלויים לעין כול. "אֲשׁוּרְנֵנוּ" כאשר "ובגוים לא יתחשב".

אסיים בעדות קצרה ששמעתי מאחד מתלמידיי, שגדל במשפחה מתבוללת. בילדותו למד בבית ספר רב לאומי, ובכיתתו למדו תלמידים מכל הסוגים ומכל הדתות: נוצרים ומוסלמים, לבנים, שחורים וצהובים, מקומיים ומהגרים. כולם התנהלו בכבוד זה לצד זה, אך ברגע שנודע שהוא יהודי, אף שעדיין לא היה חי כיהודי, ניצבו כל ילדי הכיתה מעבר אחד – והוא נותר בעבר השני...

"ובגוים לא יתחשב".

שאול דוד בוצ'קו